

Piano

Les 76

Nummer 1a is de **lang-gebroken drieklank van fis mineur**. Deze drieklank begint met een zwarte toets en de vingerzetting is daarop aangepast. Begin heel langzaam om de juiste vingerzetting te oefenen. Heeft u de juiste vingerzetting in uw hoofd, dan gaat u over meer octaven spelen en past u allerlei variaties toe.

Nummer 1b is de toonladder van fis mineur in tertsen. Speel de toonladder eerst met elke hand afzonderlijk, net zo lang tot u hem 'in uw vingers' heeft. Daarna met beide handen tegelijk, over meer octaven en met de nodige accenten.

Nummer 2 is een **allegro van Carl Philipp Emanuel Bach**, één van de zonen van de grote Johann Sebastian Bach. Het is goed te horen dat de stijl van deze muziek heel anders is dan die van vader Bach. Dit allegro doet meer denken aan de muziek van bijvoorbeeld Haydn, een tijdgenoot van de zonen van Bach.

Door de afwisseling in geluidssterkte ontstaat een soort echo-effect. Laat dit in uw spel duidelijk uitkomen. Daarbij is het wel nodig dat u binnen een voorgeschreven geluidssterkte min of meer 'met de melodie meegaat' door een licht crescendo en diminuendo toe te passen. Dat klinkt veel muzikaler.

Boven het stuk staat 'scherzando'. Dit betekent vrolijk of schertsend. Speel daarom licht, met een duidelijk verschil tussen legato en staccato.

De manier waarop de triller in maat 9 moet worden uitgevoerd, hebben we rechts ernaast aangegeven. Op dezelfde manier speelt u de triller in maat 20. Let erop dat u de noten die de linkerhand gelijktijdig speelt, staccato worden uitgevoerd.

Besteed ook de nodige aandacht aan de rusttekens die in dit stuk voorkomen: de noten eindigen precies bij het rustteken, niet eerder en niet later.

Nummer 3 is 'To a wild rose' (opus 51, nr. 1) van Edward Alexander MacDowell. 'Semplice, con tenerezza', (eenvoudig, met tederheid) is de speelaanwijzing boven dit stuk.

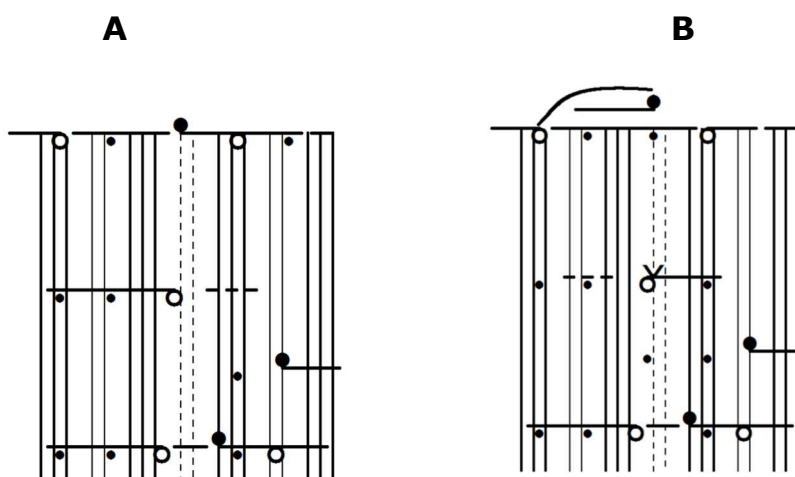
Het is niet zo mooi als u in dit stuk (zoals gewoonlijk) tussen de bogen een onderbreking laat horen. Geef in plaats daarvan een duidelijke inzet bij het begin van een boog en speel de laatste noot zacht.

In dit stuk vormen vier maten een frase. Dat verband moet u duidelijk laten horen, door aan het eind van de 4e maat, de 8e maat, enzovoort, wel even te onderbreken en uw handen van het klavier te nemen.

Het begin van het stuk wordt zacht gespeeld. Zorg er wel voor dat u nog reserve overhoudt voor het pianissimo-gedeelte in maat 9.

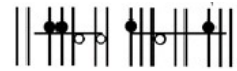
Let goed op de doorklinkstippen. De rechterhand speelt meestal tweestemmig: de tweede (laagste) stem bestaat bijna overal uit noten van een maat lang. In de maten 21 tot en met 28 heeft de linkerhand de melodie, die 'poco marcato' (enigszins uitkomend) moet worden gespeeld, met een tot forte oplopend crescendo, waarna een diminuendo en ritardando volgt (zachter en vertraagd).

In maat 33 komen in de linkerhand een aantal wijde grepen voor. Zijn uw handen niet groot genoeg om bijvoorbeeld de noten op tel 1 tegelijk te spelen, dan kunt u ook proberen de CIS met de rechterhand over te nemen. De afstand CIS – E, die u dan rechts krijgt, is namelijk iets kleiner dan A – CIS (links). Daarna zult u waarschijnlijk de C op tel 2 weer beter met de linkerhand kunnen spelen. De CIS laat u dan natuurlijk los (voorbeeld A).

Als het ook met 'overnemen' niet lukt, kunt u ook proberen de tonen heel vlug na elkaar te spelen en ze dan met het pedaal te laten doorklinken. Het is dan gemakkelijker om eerst de CIS te spelen en daarna de lage A (maat

33, tel 1). Probeer daarbij wel de E uit de vorige maat vast te houden. Voor heel kleine handen wordt het op tel 2 wat lastiger. Op het moment dat u de C speelt, moet u namelijk tegelijkertijd pedaal wisselen. Als u nu de A en de E loslaat, zijn die tonen ook meteen weg. Speel daarom de C met de rechterhand (voorbeeld B), ook al kunt u dan de melodienoot E waarschijnlijk niet vasthouden, die dan door de pedaalwisseling eveneens een halve tel te vroeg stopt. In dit geval is dat echter minder erg dan dat de basnoot zou wegvallen.

Op welke manier u dit ook speelt: geef de noten zoveel mogelijk hun juiste duur en let op de doorklinkstippen. Luister goed of het resultaat mooi is; laat het te wensen over, studeer er dan nog eens extra op of probeer een andere manier.

Piano

Les 77

Nummer 1a is de **lang-gebroken drieklank van cis mineur**. Over de manieren om deze drieklank te studeren, hoeven we u natuurlijk niets meer te vertellen. Besteed er de nodige aandacht aan; een absolute voorwaarde wanneer u werkelijk vlot wilt leren pianospelen.

Nummer 1b is de **harmonische mineurtoonladder van cis**, in sexten. Speel eerst elke hand apart en later de linker- en rechterhand tegelijk over steeds meer octaven.

Nummer 2 is **Cantabile van Chopin**. De melodienoten van dit stukje moeten heel liefelijk (dolce) en zangerig (cantabile) gespeeld worden; de noten op tel 1 iets nadrukkelijker en de laatste noten van een frase zeer zacht. Sla de toetsen goed aan om de tonen dóór te laten 'zingen'.

Het spreekt vanzelf dat bij de liefelijke en zangerige melodie een uiterst licht gespeelde begeleiding past, zodat de melodienoten duidelijk uitkomen. Laat uw vingers vooral niet op de toetsen 'vallen', maar speel met beleid.

Om de begeleiding nog wat vloeiender te maken, kunt u gebruik maken van het pedaal. Meestal kunt u volstaan met pedaal wisselen tijdens elke basnoot. Bij werkelijke veranderingen in de harmonie (begeleidingsakkoorden met een geheel andere klank en functie) moet u extra pedaal wisselen en daar staat een pedaalteken vermeld. Dat geldt ook waar een melodienoot niet langer mag doorklinken.

Wanneer u dat mooier vindt, mag u de pralltriller in maat 2 ook wel vooraf nemen, met het accent op de laatste noot in plaats van op de eerste. Dus zo:

Zorg voor een mooie verdeling over de tel van de trioelnoten in de tweede helft van maat 3.

Het woord 'ten.' (= aangehouden) bij maat 4 betekent dat de melodienoot C daar goed moet blijven doorklinken.

Tegen het eind gaat u steeds zachter en langzamer spelen: diminuendo (zachter) in maat 11; rallentando (langzamer) in maat 12; smorzando (wegstervend) aan het eind. Besteed daar alle aandacht aan! In het hele

stuk moet u proberen de rust en aandacht te hebben om naar alle klanken te luisteren, zowel naar de begeleidingsakkoorden als naar de dromerig zingende melodie. Probeer er helemaal 'in' te zijn.

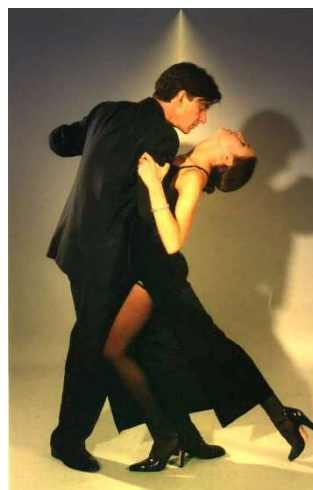
Nummer 3 is de tango **El Choclo van Villoldo**. Deze tango is er een mooi voorbeeld van dat een stuk in mineur beslist niet treurig hoeft te klinken. De tango is een langzame dans, afkomstig uit Argentinië.

Probeer de muzikale zinnen (meestal eindigend in akkoorden) werkelijk als één geheel te laten horen. Het merkwaardige in de begeleiding is, dat u meestal op elke eerste en elke vierde tel een basnoot speelt. Speel de basnoot op tel 4 gebonden aan die op tel 1 van de volgende maat.

Gebruik het pedaal met mate: druk het op tel 1 ter versterking van de basnoot even in en laat het direct daarna weer opkomen. Eventueel kunt u het vervolgens op tel 4 weer even indrukken.

In maat 24 verandert de toonaard van d mineur in D majeur. U kunt het zien en horen aan het gebruik van de grote terts in plaats van de kleine terts, die vooral in de begeleiding vaak voorkomt.

Zorg voor de aparte afsluiting, die bij tango's gebruikelijk is: twee akkoorden, het eerste sterk, het tweede heel zacht; aan elkaar gebonden.

Piano

Les 78

Deze laatste les beginnen we met **nummer 1, de lang-gebroken drieklank van gis mineur**.

Om deze grote intervallen zo trefzeker mogelijk te kunnen spelen, kunt u het beste proberen ze uit het hoofd te leren, zodat u naar uw handen kunt kijken. Let er op dat u met soepele bewegingen speelt.

Nummer 1b is **de toonladder van gis mineur in decimen**. Deze decimen (bestaande uit een octaaf en een tert) kwam u al eerder tegen in les 75. Oefen deze – en andere toonladders – tot u ze uit het hoofd kunt spelen. Natuurlijk, we zijn het onmiddellijk met u eens dat toonladders niet de meest inspirerende muziekstukken zijn, maar elke dag vijf of tien minuten toonladders oefenen, zorgt er voor dat u vlot en zonder haperen speelt. En zoals met alles geldt ook hier dat oefening (muziek-)kunst baart.

Nummer 2 is de **etude (Op. 47, nr. 16) van Stephan Heller**, een Hongaars componist, die leefde van 1814 tot 1888. Heller componeerde veel pianomuziek, waaronder heel goede en ook mooie etudes; dit is er een van.

In deze etude zijn de begeleidingsnoten compleet ondergeschikt aan de melodie. Dat geldt met name in de gedeelten waar de linkerhand staccato-akkoorden speelt. Waar ook bij de linkerhand legatobogen staan, komt meestal een soort tweede stem voor, die wel iets duidelijker mag uitkomen. Dat is bijvoorbeeld het geval in de tweede helft van maat 5 en in de volgende maten. U speelt daar met de linker- en met de rechterhand steeds herhaald de E, die daar duidelijk alleen maar begeleidingsnoot is en dus zacht gespeeld wordt. De hoogste noten in elke hand moeten echter wel duidelijk uitkomen, en – waar doorklinkstippen staan – ook goed doorklinken.

In maat 29 en verder speelt de rechterhand (heel zacht) begeleidingsakkoorden; de linkerhand kruist de rechterhand en speelt de melodie. In het begin kan dit knap lastig zijn, maar met de nodige oefening lukt het ongetwijfeld.

Gebruik bij deze etude het pedaal pas, wanneer u met het spelen vrijwel geen moeite meer heeft. Bij elke harmonieverandering (andere begeleidingsakkoorden) moet pedaal gewisseld worden en bovendien vraagt ook de melodie dikwijls om pedaalwisseling.

Het is vrij lastig om deze etude 'mooi' te spelen. Dit soort etudes, waarbij niet allereerst een technische moeilijkheid aan de orde is, maar speciaal op

een mooie voordracht wordt geoefend, heten ook wel 'melodische etudes'. Begin in ieder geval heel langzaam, zodat u een vloeiende melodie hoort met een mooie toon. De snelheid komt later wel.

Nummer 3 is **Een Traan van M. Moessorgsky**; een origineel pianostuk, waarin verschillende delen te onderscheiden zijn, die zonder onderbreking in elkaar overgaan. Het stuk in mineur begint met een zeer langzame ('largo') inleiding van 3 maten, gevolgd door een gedeelte dat 'andante con moto' (gaande, met beweging) moet worden gespeeld. Tel daarbij ongeveer twee maal zo vlug als bij het largo. De begeleiding is zeker niet eenvoudig. Studeer deze eerst afzonderlijk in. Het pedaal moet er voor zorgen dat de begeleiding vloeiend klinkt.

Na de herhaling van dit deel volgt, bij maat 13, een gedeelte in majeur (let op de 'grondnoot').

Ook hier is de begeleiding knap lastig, die door het spelen in verschillende octaven mooi 'vol' klinkt. De laagste noten G en D zijn steeds dezelfde, alleen de hoogste begeleidingsnoot wisselt wel eens.

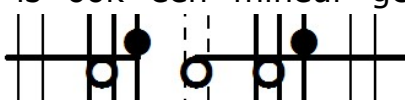
Dit deel wordt – volgens aanwijzing van de componist – zonder ('senza') pedaal gespeeld. Bijna niemand heeft zulke grote handen dat hij de noten voor de linkerhand goed gebonden kan spelen. Maar toch moet u proberen het 'zo goed mogelijk' te doen.

De pols van de linkerhand moet zijwaarts meegeven, met uiterst soepele bewegingen. Als u naar de duim toe speelt, gaat de pols bovendien iets omhoog; naar de pink toe weer omlaag.

Dit deel moet tevens wat meer bezield ('animato') klinken, wat levendiger en opgewekter dus.

Aan het eind van dit majeur gedeelte gaat u wat langzamer spelen en nog zachter (ppp: zo zacht mogelijk).

Nadat ook dit gedeelte is herhaald, volgt een deel dat vrijwel gelijk is aan het eerste andante; dus ook in mineur. Daarna volgt, vanaf maat 33, de weer langzaam (largo) gespeelde afsluiting, die bestaat uit dezelfde akkoorden als de inleiding. Dit is ook een mineur gedeelte en het

slotakkoord zou dus moeten zijn:

Maar in maat 35 en 36 wordt het G majeur akkoord gebruikt. Wanneer een stuk in mineur aan het einde een afsluiting in majeur (grote tert) krijgt, heet dit ook wel een Picardische tert.

Het hele stuk moet zeer zacht (pp) worden gespeeld. De begeleiding moet nóg zachter zijn, om de melodie niet te overstemmen. Het einde moet u als gefluisterd denken: zó zacht dat het net nog geluid is. Probeert u zich zó in het stuk 'in te leven', dat u zelfs niet anders kunt dan het op de voorgeschreven manier voor te dragen.

Modest Moessorgsky

Op 21 maart 1831 in Karewo geboren als zoon van een grootgrondbezitter, krijgt Modest Moessorgsky enkele pianolessen van zijn moeder. Tijdens zijn gymnasiumtijd krijgt hij pianoles van Anton Herke. Moessorgsky wordt officier in het Russische leger. In zijn regiment leert hij Balakirev kennen, en als later Rimski-Korsakov, Cui en Borodin zich ook nog aansluiten, ontstaat wat bekend is geworden als de 'groep van vijf'. Met meer geestdrift dan vakmanschap willen zij de 'strijd' aanbinden tegen de overheersing door de West-Europese muziek.

In 1859 neemt Moessorgsky ontslag bij het leger, om uitsluitend te leven van zijn muziek en het familiekapitaal. Wanneer die laatste bron opdroogt, blijkt de eerste niet voldoende om in zijn levensonderhoud te voorzien. Moessorgsky vindt werk op het Ministerie van Verkeer en later dat van het Boswezen.

Twee jaar lang woont hij samen met Rimski-Korsakov en muzikaal gezien was dit zijn meest productieve periode, met de belangrijke werken als 'Boris Godoenov', 'De Kinderkamer' en 'Kowantchina'.

Hierna gaat het met Moessorgsky bergaf: hij raakt aan de drank en aan lager wal; hij verliest zijn vrienden en werk, en lijdt honger. Op 28 maart 1881 sterft hij in St.Petersburg door in één keer een fles wodka leeg te drinken.

'Fine'

Dit was de laatste les van deze pianocursus. Een cursus die u hopelijk voldoende speelplezier heeft opgeleverd en een stimulans vormt om door te gaan. Want u begrijpt natuurlijk dat – ondanks dat u 78 lessen heeft gevolgd en u zich tot de gevorderde pianospelers mag rekenen – er nog veel te leren valt. Daarom raden we u aan vooral dóór te gaan met studeren, want zoals bij alles geldt ook voor pianospelen dat stilstand achteruitgang is.

De logische vervolgstap is dat u les neemt bij een pianoleraar. Al naar gelang uw muzikale smaak en interesse kunnen deze privé-lessen helemaal op u worden afgestemd. Bij ons of bij de KVN (de Klavar Vereniging Nederland, www.klavarvereniging.nl) is een actuele lijst met Klavar-leraren te krijgen.

Overigens is het niet strikt noodzakelijk om les te nemen bij een Klavar-leraar. U heeft zo goed leren spelen, dat het lezen van noten u absoluut geen problemen meer oplevert. De onderwerpen die in de privé-lessen worden uitgediept, zijn onder meer vingerzetting, aanslag, speltechnische zaken, voordracht enzovoort. En dat is voor zowel het klassieke notenschrift als het Klavar-notenschrift exact hetzelfde.

Neemt u geen privé-les? Maak er dan toch een gewoonte van te blijven leren. Studeer bijvoorbeeld elke week een nieuw stuk in. Maak daarbij niet de fout om uw ambitieniveau te hoog te stellen. Het is uitermate frustrerend om dag en uur aan een muziekstuk te 'werken' terwijl het resultaat minimaal blijft. Neem dan liever een stuk dat misschien in het begin wat lastig is, maar waar u met een paar keer flink oefenen toch een redelijk resultaat mee behaalt. Die moeilijke stukken komen vanzelf wel een keer later aan bod.

Ontwikkel ook uw smaak. Beperk u niet alleen tot uw lievelingscomponisten, maar speel en luister naar muziek in verschillende stijlen. Kijk naar muziekuitvoeringen op televisie en woon ze bij in de schouwburg. Kijk en luister naar professionele spelers en probeer de technieken die zij toepassen, ook zelf te gebruiken. Op die manier werkt u consequent en constant aan uw muzikale 'kunnen' en beleeft u elke dag weer plezier aan uw piano en uw pianospel.

Wij wensen u veel speelplezier!

Stichting Klavarskribo

